

ละชั่วทำดี

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันมาฆบูชา...เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงโอวาทปาติโมกข์ ไม่ทำความชั่วต่างๆ ทำแต่คุณงามความดี ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว คำสอนนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนพระอรหันต์นะ พระ ๑,๒๕๐ องค์เป็นพระอรหันต์ทั้งหมดเลย ต้องสอนอีกหรือ พระอรหันต์ต้องสอนอีกหรือ เป็นผู้มือเสขบุคคลไม่ต้องสอนแล้ว

แต่เวลาพูดเป็นคติ รื่นเริงในธรรม โอวาทปาติโมกข์ใจ หัวใจของศาสนาไม่ทำความชั่วใดๆ ทั้งสิ้น ทำแต่คุณงามความดี ถ้าทำคุณงามความดีแล้วเป็นคุณงามความดีเห็นใหม่ ทำไมทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว ทำให้ถึงสิ้นกิเลสไป ถึงสิ้นนิพพาน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกเทศนาว่าการ ถ้าผู้ที่บรรลุพระโสดาบัน ขอเอหิภิกขุเข้ามาบวชในศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เป็นภิกขุเข้ามาเถิดเพื่อทำให้สิ้นกิเลส ถึงพรหมจรรย์” แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์ขอบวชเห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการถึงสิ้นกิเลสแล้ว “เธอจงเป็นภิกขุมาเถิด เป็นภิกขุมาเถิด” ไม่มีการทำงานทำอีกแล้ว แต่ถ้ามีการทำงานทำอยู่ยังต้องมีกิจการทำอยู่

“ละทำชั่ว ทำคุณงามความดี”

คุณงามความดีของโลกก็เข้าใจว่าทำคุณงามความดี เราดูสิเด็กๆ เขาอยู่ในโอวาทเขาว่าเป็นคนดีแล้ว แต่ถ้าเป็นผู้ใหญ่ ความดีของเรา สังคมโลกมันน่ากลัวขนาดไหน ในโลกนี้เขาแข่งขันกัน เขาเอารัดเอาเปรียบกันขนาดไหน

นี่ก็เหมือนกันในหัวใจของเรานะ กิเลสมันเอาเปรียบเราทุกวัน กิเลสในหัวใจของเรามันเอาเปรียบเรา มันคิดแต่ประสาของเขานะ กิเลสเป็นพลังงานที่ว่ามันไม่ต้องไปจุดไฟมันก็ติด แต่ธรรมชาติพยายามจุดไฟขนาดไหน มันก็ติดได้ยากมาก โลกเขาน่ากลัวนะ โลกภายนอกน่ากลัวมาก

ถ้าลูกหลานของเรามีเซวณมีปัญญา ลูกหลานของเราก็อยู่ในโลกด้วยความร่มเย็นเป็นสุข แต่ถ้าในโลกแข่งขันกัน โลกของเราเอง เราคิดในตัวของเราเอง เราทำลายตัวเราเองโดยทุกวัน โดยที่เราไม่เข้าใจ กาลเวลาจึงกลืนกินสัตว์โลกไปทุกวันๆ

การเกิดเป็นมนุษย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าเป็นอริยทรัพย์ ถ้าเราไม่เกิดเป็นมนุษย์ เราก็ต้องเกิด แม้แต่เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มนุษย์ที่เข้าใจเรื่องของธรรม ไม่อยากไป ไม่อยากไปเพราะอะไร เพราะเวลาไปสถานะอย่างนั้นนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นมนุษย์ตรัสรู้ในภพของมนุษย์ แล้วก็สั่งสอนวางธรรมวินัยไว้ในภพของมนุษย์นี้ แล้วเราเกิดมาพบธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า...

แล้วมันเป็นสิ่งที่น่ากลัว ไปศึกษาในพระไตรปิฎก วิภังค์เป็นทีวนเวียนไป วิภังค์เวียนไปจิตจะเกิดจะตายในวิภังค์ แล้วมันเกิดในอินทร์ ในพรหม มันเป็นความสุข ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นทิพย์ ถ้าทุกอย่างเป็นทิพย์ มันก็เพลินไปในชีวิต แล้วก็หมื่นปี พรหมนี่ก็หมื่นปี เทวดาก็พันปี สิ่งต่างๆ ที่เกิดตาย เกิดตายอย่างนี้ แล้วศาสนาเรา ๕,๐๐๐ ปี แล้วมันจะเกิดวนกลับมาเกิดพบพุทธศาสนาอีกไหม มันเป็นเรื่องที่น่ากลัว

ขนาดเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ยังเป็นสิ่งที่ว่าต้องไปเสียเวลา ต้องไปนอนเนืองอย่างนั้น แต่ถ้าเป็นมนุษย์ ในปัจจุบันเรามีความเข้มแข็งใหม่ ถ้าเรามีความเข้มแข็งของเราเห็นไหม

ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วันมาฆบูชา เวลาเทศนาว่าการ เทศนาว่าการอบรมให้พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ขึ้นเรียงในธรรม รื่นเรียงในธรรมเพราะอะไร เพราะยังมีชีวิตอยู่ไง พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ยังมีลมหายใจเข้าและลมหายใจออกอยู่ สิ่งที่มีลมหายใจเข้าและลมหายใจออกอยู่นี้ทำการชำระกิเลสสิ้นไปจากหัวใจแล้ว ไม่ต้องมีสิ่งใดเข้าไปในหัวใจนั้นเลย จะไม่มีสิ่งใดเข้าไปให้ค่าหรือทอนค่าของจิตพระอรหันต์ได้ แต่ความรื่นเรียงเห็นไหม

คุณติ คุณการดำรงชีวิต พระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลที่ว่าบิณฑบาต แล้วไม่เคยฉันข้าวอัมมเลย ไม่เคยฉันข้าวอัมมเลยนะ เพราะอะไร เพราะทำกรรมของเขาไว้ กรรมของท่าน ท่านทำมาอย่างนั้น เวลาออกบิณฑบาตเขาก็ไม่ได้ใส่บาตร ขนาดที่บิณฑบาตอาหารมาเต็มบาตรนะ เวลานั้นอาหารในบาตรนั้นก็หายไป หายไปโดยกรรมอันนั้นไง

จนพระสารีบุตรได้ข่าว ไปจับ ไปถาม พยายามแก้ไข บิณฑบาตก็ให้ออกหน้าก่อนเขาก็จะใส่ข้างหลัง อ้าว! ให้เดินตามหลัง เขาจะใส่ข้างหน้า กรรมให้ผลขนาดนั้น นี่กรรมนะ กรรมให้ผลให้ผลกับอะไร? ให้ผลกับธาตุ ธาตุชั้นไหน แต่ไม่สามารถให้ผลกับจิตของพระอรหันต์ได้ จิตพระอรหันต์ไม่ได้กังวลกับสิ่งนั้น

แต่เพราะในปัจจุบันนี้ สิ่งที่ยิ่งในธรรม รื่นเริงในธรรมเพราะมีธาตุมีขันธอยู่ ถ้ามีธาตุมีขันธอยู่ พระอรหันต์ต้องมีภาระรับผิดชอบ พระอรหันต์มีภาระรับผิดชอบ เห็นไหม เวลาในสมัยพุทธกาลนะ กษัตริย์ที่เขาไม่เชื่อธรรมไง เขาบอก เราทำคุณงามความดีมาก ถ้าเราทำบุญกุศลได้บุญมาก ก็ฆ่าตัวตายสิ เพื่อจะได้ไปเสวยบุญกุศลบนสวรรค์ บนพรหม เห็นไหม เขาคิดของเขาอย่างนั้นไงว่าจะให้ไปเอาประโยชน์จากสิ่งที่เรากระทำนี้

แต่พระอรหันต์นะทำสิ่งนั้นไม่ได้เพราะอะไร เพราะการทำลายตัวเอง การทำสิ่งนี้มันเป็น การกระทำฆ่าชีวิตของเรามันเป็นบาปมันเป็นอกุศล มันเป็นไปได้หรือก สิ่งนี้ไม่ทำ แล้วแต่เวรแต่กรรมไง แล้วแต่วาระ แม้แต่เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ เวลาจะนิพพาน ไปลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปลานะว่าจะนิพพานเห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ให้สมควรแก่กาลเวลาของเธอเถิด” ไม่ได้บอกให้ไปตายหรือให้มีชีวิตอยู่ ไม่ได้บอกเพราะสิ่งที่เคลื่อนไปมันมี ถ้ามีการกระทำมีความคิด มีกุศล มีอกุศลนะ การกระทำอย่างนั้น...

แต่ถ้ามันเป็นเรื่องของธาตุของขันธ สิ้นสุดอายุขัยของธาตุของขันธ มันเป็นการสิ้นอายุขัยของธาตุของขันธ พระอรหันต์ไม่กลัว...แล้วแต่กรรมตรวนอย่างไร อย่างเช่น พระโมคคัลลานะ เวลาเขาจ้างให้พวกโจรมันมาทูปมาตี เหาะหนีตั้งหลายครั้งหลายคราว แต่มาพิจารณากับตัวเอง อ้อ! นี่คือกรรม ถึงที่สุดแล้วก็ให้เขาทูปร่างกาย แต่ไม่สามารถสะเทือนใจของพระโมคคัลลานะได้

แม้แต่เวลาโจรเขาไปแล้วใช้ฤทธิ์เห็นไหม ทูปตายไปแล้วนะ แต่กรรมของพระอรหันต์มีอยู่ ฤทธิ์ธรรมร่างนั้นให้กลับมาเป็นพระโมคคัลลานะดั้งเดิม ไปลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “สมควรแก่เวลาของเธอเถิด” ลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้า แล้วกลับมาที่เดิมแล้วคลายฤทธิ์ออก ร่างกายก็กลับสภาพเหมือนที่โดนโจรผู้ร้ายทำไว้อย่างนั้น นี่ธรรมของพระอรหันต์ไม่สะเทือน ความสะเทือนหัวใจถ้ามีกิเลสอยู่มันสะเทือน สะเทือนเพราะอะไร เพราะมันเป็นอวิชชา สิ่งที่เป็นอวิชชามันไม่เข้าใจตามสัจจะความจริง

ถ้าไม่เป็นสัจจะความจริง แม้แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยที่เราเกิดเป็นมนุษย์ แล้วพบพระพุทธศาสนา แล้วมีศรัทธาความเชื่อ แล้วออกประพฤติปฏิบัติ ตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ไว้ “ให้ปฏิบัติบูชาเถิด”

สิ่งที่ปฏิบัติบูชา มันจะปฏิบัติบูชาใคร? บูชาพุทธโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานไง บูชาพุทธะของเรา พุทธะคือความรู้สึกของเรา ถ้าจิตของเราสงบเข้ามา มันจะกำหนดเป็นพุทธโธ พุทธโธ เวลาเรากำหนดคำบริกรรมก่อน ถ้าเรามีศรัทธาความเชื่อเราปฏิบัติบูชา ปฏิบัติเพื่อใคร? ปฏิบัติเพื่อทอนกำลังของกิเลส ถ้ากิเลสมันสงบตัวลง จิตจะเป็นสมาธิได้ ถ้าจิตของเราไม่เป็นสมาธิขึ้นมา ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานอยู่ที่ไหน ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานเห็นไหม

ความรู้สึกเรามี เวลาสุข เวลาทุกข์ ทุกข์ สุขของโลกไง เวลาพอใจเป็นสุข สุขเวทนา ทุกขเวทนาอย่างนี้เจ็บช้ำน้ำใจจนน้ำตาไหลนะ เจ็บช้ำมาก เวลาอะไรสะเทือนใจ เวลาสุขก็ชั่วครวเห็นไหม แล้วก็ยังเพลินกับชีวิต

ชีวิตนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ในพระไตรปิฎกนะ เหมือนกับวิดทะเลทั้งทะเลเลย แล้วเอาปลาน้อยๆ ตัวเดียวนะ

สัมมาอาชีวะของเราประกอบอยู่ในโลก ว่าสิ่งนั้นเป็นสุข สิ่งนั้นเป็นสุข แต่ถ้าอำนาจวาสนาเราไม่มีเวลาออกประพฤติปฏิบัติ ไม่ได้ออกบวช เราก็ใช้ชีวิตเป็นอย่างนั้น แต่เราก็ต้องประพฤติปฏิบัติเพราะอะไร เพราะมันเป็นโอกาสของเราไง

อาหารของกาย ปัจจัยเครื่องอาศัยของร่างกาย เราก็มีหน้าที่ เราก็ทำไปเห็นไหม ธรรมความเพียรชอบ มรรคของคฤหัสถ์ มรรคของภิกษุ มรรคของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มรรคมีหยาบ มีละเอียดเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไปนะ มรรคของเรา เราก็ประกอบสัมมาอาชีวะ ลุ่มๆ ดอนๆ ลุ่มๆ ดอนๆ แน่ๆ ชีวิตนี้มีสุขมีทุกข์คละเคล้ากันไป เสพสภาวะแบบนี้แล้วก็เตือนสติไว้ ไม่ให้หลุดออกไปจากศาสนาไง ไม่ให้หลุดออกไปจากการประพฤติปฏิบัติ

เวลาประพฤติปฏิบัติ เวลาเราประกอบสัมมาอาชีวะ เรายังทำการงานหน้าที่ของเรา สิ่งนี้ ถ้าเกิดทำหน้าที่ของเรา ถ้ามีบุญกุศล คือทำให้สมความปรารถนาก็เป็นความสุข แล้วเกิดถ้าการกระทำของเรา หน้าที่การงานของเรา มีคนมาขัดแย้งขัดขามันเป็นเรื่องของสังคม สังคมเขายังมีการโต้แย้งกันเลย แล้วเราออกประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน

ถ้าโลกมันร้อนหนัก เราออกประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราเป็นภิกษุ ชีวิตของภิกษุในพระไตรปิฎก บอกไว้ว่า “ภิกษุทางกว้างขวางมาก” กว้างขวางเพราะอะไร เพราะชีวิตของเราไง ผู้ที่สนับสนุนมีพร้อมอยู่แล้ว เขาอยากได้บุญกุศล บุญกุศลใครๆ ก็อยากได้ เวลาทำบุญกุศลจะทำจากที่ไหน ก็อยากจะทำกับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ปรารถนาสิ้นกิเลส เพราะนี่เป็นงานสุดยอดในศาสนาของเรา

ในแง่ศาสนาของเรา เพราะอะไร เพราะเขาจะเอาตัวเขารอดพ้นออกไปจากกิเลส จากสิ่งที่เบียดเบียนในหัวใจของเขา ไม่ต้องมากังวลเรื่องปัจจัยเครื่องอาศัย นี่คนจะส่งเสริมมาก

ชีวิตของภิกษุเป็นผู้ขอ ขอเห็นไหม ภิกษุขอเขามา ขอเขามาเพื่ออะไร? เพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้เพื่ออะไร ดำรงชีวิตไว้เพื่อโอกาสในการประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติเพื่อจะไม่ให้สิ่งที่เบียดเบียน

สังคมโลกเขา เขาต้องมีสิ่งที่โต้แย้งเพราะอะไร เพราะกรรม เรื่องของสังคม เรื่องของกรรมการกระทำ มันต้องมีการกระทบกระทั่งกันธรรมดา

แต่เรื่องกิเลสในหัวใจเราละ เวลากิเลสในหัวใจของเรา ใครๆ ก็ว่ารักตัวเอง เรารักตัวเองมากอยากจะทำให้ตัวเองได้บุญกุศล อยากจะให้ตัวเองได้มีกำลังขึ้นมาเพื่อจะชำระกิเลส แล้วทำไมเวลาเราประพฤติปฏิบัติ ทำไมเราไม่มีความมุมานะ เวลาเจออุปสรรค ทำไมมันอ่อนนอกอ่อนใจละ

สิ่งนี้มันเกิดมาจากไหน สิ่งนี้เป็นกิเลสทั้งหมด แล้วเราจะเริ่มต้นจากการต่อสู้ของเขา เราต้องมีสติ เราต้องมีศรัทธา แล้วเราก็ต้องมีสัจจะ ถ้าเรามีสัจจะขึ้นมา สัจจะเราตั้งมั่นของเราขึ้นมา

คนมีสัจจะ คนจริงนะ คนจริงเห็นไหม ในพระไตรปิฎกบอกไว้ ร้อยคนพันคนจะมีคนจริงสักหนึ่งคน ล้านคน พันคน หมื่นคน จะมีคนกล้าสักหนึ่งคน จะมีคนที่มีสัจจะความจริงเอาตัวรอดสักกี่คน

ถ้ามีสิ่งจะความจริงขึ้นมา มันเป็นจิตนิสัยของใจ ถ้าใจเรามีจิตนิสัยมันมีโอกาส มันมีการตั้งมั่น ถ้าตั้งมั่นขึ้นมา ตั้งสิ่งจะแล้ว มีสติแล้ว เราพยายามควบคุมใจของเรา เพื่อให้กิเลสมันสงบตัวลง ถ้าสงบตัวลง มันจะเป็นสมาธิขึ้นมา จิตมันจะมีกำลังนะ กำลังโดยสิ่งจะ กำลังโดยบุญกุศลมันมีความคิด กำลังอย่างนี้สิ่งจะอย่างนี้ มันเป็นสังขาร

สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง มันเป็นอาการของใจ สิ่งที่เป็นอาการของใจ มันโดยสิ่งจะความจริงเลย เพราะเราเป็นปุถุชน ผู้ที่ออกประพฤติปฏิบัติมีกิเลสในหัวใจ ถ้ากิเลสในหัวใจ มันก็เป็นธรรมชาติอย่างนี้ ถ้าธรรมชาติอย่างนี้

เริ่มต้นเป็นสุดมยปัญญา การศึกษาศาสนาสมัยพุทธกาลนะ ไม่มีพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกพิมพ์ขึ้นมาตั้งแต่สังคายนาครั้งที่ ๓ สมัยที่ยังไม่มีการพิมพ์หนังสือ เวลาเราจะศึกษาธรรม จะไปศึกษาธรรมกับใคร? ก็ต้องไปศึกษาธรรมจากครูบาอาจารย์ ธรรมจากพระโอรสขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่เราศึกษาธรรมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสุดมยปัญญาเห็นใหม่ หาแนวทาง

เวลาพระในสมัยพุทธกาลนะ เวลาจะออกประพฤติปฏิบัติจะไปกราบลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วขอกรรมฐานไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะดูจิตนิสัยแล้วก็จะให้กรรมฐาน ให้กรรมฐาน บอกวิธีการไป แนะนำเห็นใหม่ ไม่มีตำรา! มีแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คูลี คูพระสารีบุตรสร้างสมบุญญาธิการเพราะพระอัครสาวกต้องอธิษฐาน ต้องสร้างบุญบารมีมา ปรารถนา...ต้องปรารถนาเป็นอัครสาวก แล้วนี่ก็บุญเต็มใจ เกิดมาเป็นพระสารีบุตรเป็นลูกเศรษฐี แล้วไปเที่ยวดูการละเล่นฟ้อนรำไป เพราะเป็นลูกเศรษฐี แล้วจนเบื่อนะ จนมีความฉุกคิด ชีวิตก็เป็นแบบนี้ เห็นสภาวะแบบนี้มาตลอด แล้วสิ่งใดจะเป็นความจริงเห็นใหม่ ถึงออกบวช ออกบวชในสำนักของสัจชัย ไปอยู่กับสัจชัย

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่มี สิ่งที่ไม่มีก็คือไม่มี” นี่ปฏิบัติจนความรู้ของครูบาอาจารย์ของสัจชัยหมด พระสารีบุตรเรียนจบ “สิ่งนี้ไม่ใช่ทาง” แสวงหา นี่บุญบารมีเต็มเหมือนกัน แสวงหา ไปเจอพระอัสสชิออกบิณฑบาตอยู่ กิริยาของพระอรหันต์ไง มองจากภายใน ถ้าจิตนี้เป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ การแสดงออกมาแสดงออกด้วยความบริสุทธิ์

เหมือนเราดูเด็กๆ เด็กๆ นี่ไร้เดียงสา เขาคิดอย่างไร เขาว่าอย่างไร เขาก็พูดออกไปอย่างนั้น พอเด็กโตขึ้นมาเห็นใหม่ จะหลอกลวงพ่อแม่ จะออกเที่ยวออกเตร่ ต้องใช้วิธีการ ต้องคิดออกมี เล่ห์กลของความรู้สึกแล้ว แต่ถ้าเด็กเล็กๆ นี่มันจะไร้เดียงสา ไร้เดียงสานี่ไร้เรียงสาแบบมีกิเลสนะ เพราะอะไร เพราะไม่ได้ทำลายกิเลสเลย

แต่ธรรมของพระอรหันต์ ธรรมของพระอัสสชิเป็นพระอรหันต์ การเคลื่อนไหว ผู้ที่มี ปัญญา มอง สิ่งนี้มันน่าเกลียด โขฟังเทศน์จากพระอัสสชิ

“ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ผลทั้งหลายมาแต่เหตุ” ธรรม ทั้งสิ่งต่างๆ ต้องมาแต่เหตุ พระสารีบุตรสร้างสมบุญญานุการมาเป็นพระอัครสาวก บุญบารมีเต็ม ๑ ไปศึกษากับลัทธิต่างๆ ก็เพื่อจะ เข้ามาในหัวใจ เพื่อจะชำระกิเลสไป แต่ทำไม่ได้

แต่เวลามาฟังธรรมของพระอัสสชิ กิเลสมีความทุกข์ในหัวใจ ความลังเลสงสัยใจ ความคิดต่างๆ มันมาจากไหนล่ะ สาวไปหาเหตุ เหตุมันเกิดมาจากไหน? มันเกิดมาจากใจ มันย้อน สาวไปหาเหตุ มันลึกเข้าไปอีกชั้นหนึ่งเห็นใหม่ นี่พระสารีบุตรเป็นพระโสดาบัน ไปบอกพระ โมคคัลลานะก็เป็นพระโสดาบัน นี่การศึกษาจากโอรุโฐโง

พระปัญจวัคคีย์ศึกษา ฟังมาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสารีบุตรฟังมาจาก พระอัสสชิเห็นใหม่ นี่สุดมยปัญญา

ในพระไตรปิฎก ถ้าเราไปค้นคว้ามันก็เหมือนกับเราศึกษาธรรมจากพระโอรุโฐโง ศึกษาจาก ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขณะที่องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีชีวิตอยู่ พระอัครสาวกต่างๆ ที่ยังมีชีวิตอยู่ มีหัวใจ

ถ้ามีหัวใจมันก็เหมือนหมอ คนไข้ไปหาหมอ หมอเขาจะดูว่าอาการของไข้เป็นอย่างไร แล้วจะรักษาตามอาการไข้นั้นไข้ใหม่ เวลาพระอรหันต์สอนลูกศิษย์ไป ก็ดูจริต คุณิสัย จริตนิสัย ของคนเป็นอย่างนี้ๆ มันเหมือนมีโอกาสไป

แต่ถ้าเราไปศึกษาพระไตรปิฎก เหมือนคนไข้เข้าไปโรงพยาบาลแล้วไม่มีหมอ ยาเต็มเลย แล้วเราจะรักษาเราอย่างไร เรารักษาเรา เราเจ็บไข้ได้ป่วย เราปวดหัวตัวร้อน ต้องกินยานี้ กินยานี้ กินผิดกินถูกก็ลงไปอย่างนั้นเห็นใหม่ นี่ก็เหมือนกันเวลาเราศึกษาพระไตรปิฎก เราอ่าน เรากลับ

ว่าจะโดนคนโน้นหลอกหลวงคนนี้หลอกหลวง เราต้องศึกษาของเราเองไง แต่เราลืมไปเลยว่ากิเลสเรานั้นหลอกหลวง กิเลสเราในหัวใจนี่

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ สติ สมาธิ ปัญญา เรื่องมรรคญาณ เรื่องสัมโพชฌงค์ ต้องทำอย่างนี้ ทำอย่างนี้...นี่กิเลสมันเบียดเบียนเรานะ เราไม่เข้าใจเลยว่ากิเลสเบียดเบียนเรา เราต้องวางก่อนแล้วศึกษามาเป็นแนวทาง เป็นสุขตมยปัญญา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้ ปัญญา ๓ สุขตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการศึกษา การค้นคว้า แล้วเราศึกษามาแล้ว เวลาศึกษาพระไตรปิฎก สัมโพชฌงค์ ธรรมวิจักษณ์ใหม่ สติสัมโพชฌงค์ ธรรมะสัมโพชฌงค์

สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมา เราก็ติดตาม นี่มันเป็นการคาดหมาย ทำไปแล้วก็จะเป็นอย่างไร เป็นสัมโพชฌงค์จริงหรือไม่จริง ทำไมนี่เป็นสภาวะแบบนี้ เอาความรู้สึกอย่างนี้ กิเลสในหัวใจ สุขตมยปัญญา มันก็หลอก เวลาออกประพฤติปฏิบัติมันก็หลอก มันหลอกทั้งเลย

สังคมโลกภายนอก คนที่เขาแกล้งเรา เขาทำลายเรา สิ่งที่เขาได้แย้งเรานั้นคือเรื่องของบุคคลภายนอก แต่บุคคลภายใน โลกคือเรา โลกคือสัตว์โลก โลกคือหมู่สัตว์ หัวใจเรา มนุษย์เรา เป็นโลกๆ หนึ่ง ความรู้สึกเราเป็นโลกหนึ่ง เพราะมันเกิดดับ ความคิดเกิดดับรามหาศาลเลย สิ่งที่เกิดดับในหัวใจ คิดดีเห็นใหม่ นี่สังคมที่ดี เวลาคิดเบียดเบียนตัวเอง คิดเอารัดเอาเปรียบตัวเราเอง สังคมนีเราโดนเอาเปรียบ ในหัวใจเรานั้นก็เป็นสภาวะแบบนั้น นี่โลกภายในใจ

ถ้าโลกภายใน เวลาเรามาใคร่ครวญของเราเอง ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ วางไว้ แล้วกำหนดพุทโธเลย กำหนดอานาปานสติเลย กรรมฐาน ๔๐ ห้อง สิ่งที่กรรมฐาน ๔๐ ห้อง ถ้าเราเป็นปัญญานะ ปัญญาชน เราจะใช้ปัญญาของเรา มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิเพราะมันเป็นโลกียปัญญา

ความคิดของเรา อาการที่ความคิดเกิดดับนี้เกิดจากใจ เกิดจากใจ คูสิ สิ่งปลูกสร้างในโลกนี้เกิดมาจากไหน บ้านเรือนขนาดไหนก็ต้องสร้างบนแผ่นดิน เห็นไหม ปลูกต้นไม้ แม้แต่ลงน้ำก็มีเรือมีแพของเขา ลงอยู่ในน้ำ สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากโลกทั้งหมดเลย เราปลูกสิ่งปลูกสร้างเกิดจากโลกแล้วเวลาโลกมีภัยพิบัติขึ้นมา มันกวาดไปหมดเลย

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดของเราที่ว่า เป็นเรา สิ่งที่เป็นปัญญาของเรา ความคิดต่างๆ เวลามันเป็นโลกีย์ปัญญามันเกิดขึ้นมาจากไหน? มันเกิดมาจากใจใจ ใจ เห็นไหม อวิชชาอปจฺยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺยา วิญฺญาณํ นี้เป็นจิตปฏิสนธินะ จิตตัวนี้ ขนาดแม่แต่ตัวจิตจริงๆ มันก็เป็นปัจจุอาการของมัน มันเป็นอาการของมันอันหนึ่ง พลังงานอันนี้แล้วเราออกมาเสวยอารมณ์ จิตไม่ใช่ขั้นขั้น ไม่ใช่จิต ออกมาเป็นขั้น รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญฺญาณ ขั้น ๕

ถ้าเกิดขั้น ๕ เห็นไหม ถ้าเวลาเรากระทบภาพต่างๆ เสียงกระทบหู รูปกระทบตา ถ้า วิญฺญาณไม่รับรู้ มันเป็นความรู้ไปได้ไหม นั่นคือภาพอะไร นั่นคือเสียงอะไร นี่มันไม่รับรู้เพราะกระบวนการของมันไม่สมดุลของมัน ไม่สมบูรณ์ของมัน มันก็เกิดไม่ได้

เหมือนเราปลูกสร้างบ้านเรือนบนโลก ความคิดก็เหมือนกัน มันเกิดจากจิต มันเกิดจากโลก ภายในใจ โลกภายใน สิ่งปลูกสร้างต่างๆ เกิดขึ้นมา ความคิดเกิดขึ้นมาเป็นสิ่งปลูกสร้างเลย เป็นตึก เป็นราม เป็นบ้าน เป็นช่องต่างๆ เกิดขึ้นมา

อารมณ์ความคิด สิ่งที่ความคิดเกิดขึ้นมาเห็นไหม แล้วความคิดนี้ที่มันเกิดขึ้นมาเป็นโลก เราเป็นสิ่งต่างๆ ที่เราสร้างขึ้นมาบนโลกใช้ไหม เป็นตึกรามบ้านช่องอยู่บนโลก แล้วเราไปอยู่บนตึกนั้น เราไม่ได้เหยียบพื้นดิน เราไม่ได้อยู่ในโลก เราไปอยู่ในสิ่งที่ปลูกสร้างของโลก มันถึงเป็นโลกีย์ปัญญาไง ปัญญาที่คิดอยู่นี้ ปัญญาที่ฟังธรรมอยู่นี้มันเป็นโลกีย์ปัญญา

ถ้าโลกีย์ปัญญา เราใคร่ครวญเข้ามา ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราก็ใคร่ครวญขึ้นมา ถ้ามันปล่อยวางขึ้นมา ก็เหมือนเราทุบเราทำลายบ้านเรือนนั้นไง เราทำลายตึกรามบ้านช่อง เราก็กลับไปยืนอยู่บนพื้นดิน ถ้าเรากลับไปยืนอยู่บนพื้นดินนั้นก็คือความรู้สึกรู้สึกของเราไง

สิ่งที่ว่า เป็นปัญญาๆ ที่ว่าคิดเป็นปัญญา มันเป็นโลกีย์ปัญญา ถ้าโลกีย์ปัญญาแบบนี้ มันถึงบอกว่ามันถึงแก่กิเลสไม่ได้ไง แก่กิเลสไม่ได้ เวลาคิดขนาดไหน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงบอกว่าเป็นสุตมยปัญญา เป็นจินตมยปัญญา เป็นภาวนามยปัญญา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ไม่ทำความชั่วทุกๆ สิ่ง ทำแต่คุณงามความดี

ถ้าคุณงามความดี ดีจากภายนอก ดีจากภายใน

ดีจากภายนอกเห็นใหม่ เราเป็นคนที่ดี เราเป็นคนที่ดีที่ถูกต้องแท้ เราเป็นคนที่ เป็นประโยชน์กับสังคม เราเป็นคนดี นี่ดีภายนอก

ดีภายในเห็นใหม่ เราฟังชานใหม่ เราเดือดร้อนในหัวใจใหม่ ในหัวใจเบียดเบียนเราใหม่ สิ่งที่ยึดเบียด ความดีมันดีมีมากขึ้นเรื่อยๆ ความดีละเอียดอ่อนเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป ความดี ไม่ใช่มีดีอันเดียวหรือ ความดีเห็นใหม่ ดีของปุถุชน สิ่งที่ปุถุชน ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เรา ใคร่ครวญธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเกิดจากสภาวะแบบนี้ โลกียปัญญาอย่าง นี้ มันถึงปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามาขนาดไหนมันก็กลับไปหาโลกนั้น หา โลกนี้เป็น โลกุตตระ

ถ้าเป็นโลกุตตระนะ ในตัวของโลก โลกนี้มันจะมาทำลายตัวมันเอง เพราะตัวของโลก เพราะเรายืนอยู่บนไหน? เรายืนอยู่บนแผ่นดิน เรายืนอยู่บนหัวใจของเรา หัวใจของเรามีสภาวะ มันมีสถานะ มันถึงมีตัวตนของมัน ตัวตนของมันเพราะมัน โคนกิเลสครอบงำ มันถึงเพลิด มันถึง หลงผิด มันถึงหลงผิดไปยึดใจ ยึดในร่างกาย ยึดในสิ่งต่างๆ ว่าเป็นเรา เป็นเรา ยึดโดยสัญชาตญาณ ไม่ใช่ยึดโดยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า สรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจัง สภาวะของการ เกิดและการตายเป็นสมมุติ เกิดในสถานะใหม่ก็เป็นสมมุติ ส่วนหนึ่งเกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นมนุษย์ คนที่มีกรรมไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานไปเกิดในนรกอเวจีไปเกิดของเขา คนที่มีบุญกุศลก็ไปเกิด เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม

เกิดหนึ่งเดียว จิตนี้หนึ่งเดียว เคยเป็นเทวดาต้องตายจากเทวดาก่อนถึงมาเกิดเป็นมนุษย์ ต้องตายจากมนุษย์ก่อนถึงไปเกิดในสถานะต่างๆ ที่มันจะเวียนไปเห็นใหม่ สิ่งนี้มันหมุนเวียนไป นี่คือนั่นที่โลกมันหมุนออกไปจากวัฏฏะนี้ นี่โลกหมุนเวียนไปสภาวะแบบนี้ จิตสภาวะนี้มันตาย เกิด ตายเกิดสภาวะแบบนี้ สิ่งที่เกิดเกิดขึ้นนี้ มันเป็นเรื่องของตัวโลกนั้น เพราะมันไปติดใน ร่างกายนี้ แต่เพราะเราไปยึด สิ่งที่ยึดเห็นใหม่

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่ง นั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา โดยสัจจะความจริงของเขา มีศาสนาหรือไม่มี ศาสนามันก็เป็นแบบนี้ไง

เพราะ “สิ่งใดเป็นอนิจจัง” ความคิดก็เป็นอนิจจัง สถานะของมนุษย์ สถานะของการเกิดการตายก็เป็นอนิจจัง สิ่งอนิจจังเป็นสมมุติ สมมุติก็เป็นทุกซ์ ทุกซ์เพราะเราไปยึดมั่น เราไปต่อต้าน เราต้องการให้มันเป็นนิจจัง เราต้องการให้มันอยู่คงทน ต้องการสิ่งความปรารถนาของเรา เกิดแล้วก็ไม่อยากตาย เกิดอยู่ตลอดไป เกิดสถานะไหนก็อยู่ในสถานะนั้นั้น ทั้งๆ ที่มันตายเกิด ตายเกิดมา ทุกภพทุกชาติ มันยังไม่รู้ตัวมันเองเลย เห็นไหมสิ่งที่เป็นอนิจจัง

แล้วเป็นอนัตตาตรงไหนล่ะ มันเป็นอนัตตาเพราะมันไม่มีสถานะขึ้นลงไง มันแปรปรวนนี้ตลอดไป สิ่งที่แปรปรวน มันมีคุณค่าของมันในตัวมันเอง แต่เราไม่เคยเห็น เราไม่เคยเข้าใจ

เราถึงบอกธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสัจจะความจริงอันนี้ แต่เพราะเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นเรื่องของ...อยู่บนหอคอยางาข้างใง อยู่บนตึก อยู่บนนอกโลก แต่กิเลสมันอยู่ที่ตัวโลกนี้ไง มันถึงใช้ปัญญาขนาดไหนมันถึงปล่อยวางเข้ามา มันก็ปล่อยวางเข้ามาอยู่ในโลกนี้ไง

ถ้าปล่อยวางอยู่ในโลกนี้มันเป็นสมณะ แต่เพราะเราไม่เข้าใจ เราคิด เราไม่เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นสถานะของจิต เราคิดว่าสิ่งนี้เป็นผลของการประพฤติปฏิบัติ มันถึงไม่เป็นสัมมาใจ มันเป็นมิจฉามิจฉาเพราะความหลงผิด จิตนี้หลงผิดมันถึงไม่เข้าใจ จิตถึงไม่เป็นเอกเทศ จิตถึงไม่มีความตั้งมั่น

ถ้าจิตมีความตั้งมั่น เราใคร่ครวญขนาดไหน มันจะปล่อยวางขนาดไหน มันจะรุกเข้าใจตามสภาวะธรรม...มันเป็นเรื่องข้างนอกนะ เราเห็นสภาวะข้างนอก เห็นสภาวะสิ่งต่างๆ

คูสิ คูเราออกไปดูความสังเวช คูสิ เวลาไปเที่ยวป่าช้า ไปดูซากศพต่างๆ สิ่งนี้เป็นเรื่องภายนอกทั้งนั้น มันเป็นภายนอก มันเป็นเรื่องของภายนอกเพราะจิตมันส่งออกมา โลกมีสิ่งปลูกสร้างอยู่บนหอคอยางาข้าง แล้วไปยืนอยู่บนหอคอยางาข้าง แล้วก็ไปดูคนอื่นจากข้างนอก แล้วมันชำระกิเลสได้ไหม? มันชำระกิเลสไม่ได้เพราะว่ามันไม่ใช่ตัวที่กิเลสชุกซ่อนอยู่

เราจะทำลายใคร เราจะจับใคร เขาจะหลบซ่อนอยู่ในที่ลับ แล้วเราก็ไปดูแต่ผิวเผินจากภายนอก มันเป็นความผิวเผินนะ เราใคร่ครวญขนาดไหน เราจะปล่อยวางมาขนาดไหน สิ่งนี้เป็นโลกียปัญญา จิตสิ้นขบวนการของการคิด จิตสิ้นขบวนการของการไตร่ตรอง จิตสิ้นขบวนการของความเข้าใจ แล้วมันปล่อยวาง มันอยู่ในตัวมันเอง สิ่งในตัวมันเอง สิ่งนี้เป็นสมณะ

แล้วถ้ามีสติ เรามีสติเราเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นสมณะเพราะอะไร เพราะมันเกิดดับ ถ้าเป็นสภาวะธรรม สิ่งของมันออกไปแล้ว มันปล่อยวางมาอย่างนี้ เวลาเราออกมาเป็นอารมณ์ปกติ สิ่งที่เป็นกิเลสเรามันต้องวางลงสิ มันต้องจางไปสิ

นี่กิเลสตัณหา มันจางลงไปไหม? กิเลสตัณหาเราไม่เคยจางออกไปจากใจเลย เราคิดแค่ว่ามันปล่อยวางเข้ามา ก็มันอยู่แค่นี้ ถ้ายังติดอยู่มันก็ทำได้แค่นี้ ถ้าทำได้แค่นี้เราก็ตอบใจแค่นี้ ทำไมเราไม่มีความมูมานะล่ะ เรามีครูบาอาจารย์อยู่นะ

ครูบาอาจารย์บอกว่า โลกียปัญญาแก้กิเลสไม่ได้ แต่การประพฤติปฏิบัติต้องเริ่มต้นจากโลกียปัญญา มันปฏิเสธไม่ได้ เพราะเราเป็นมนุษย์ไง เราเป็นมนุษย์ เรามีความคิด เรามีหลักการตรงนี้ ถ้าเรามีหลักการตรงนี้ เราปฏิเสธตรงนี้ เราจะไปทำที่อื่นได้อย่างไร

เหมือนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ชี้ทาง เป็นผู้ทีบอกทาง เป็นผู้ทีแสดงธรรม เป็นผู้ทีทอดสะพาน เราจะเดินหรือไม่เดิน จะก้าวหรือไม่ก้าวขึ้นไปเห็นไหม ถ้าเราเดินขึ้นไป เราก้าวขึ้นไป เราก็ตอบใจที่สะพานนั้น คือเราต้องเป็นผู้ทีประพฤติปฏิบัติ เราต้องเป็นผู้ทีค้นคว้าของเราขึ้นมาเองไง ถ้าเราค้นคว้าของเราขึ้นมาเอง มันจะเข้าใจ

ค้นคว้าย้อนกลับ ทวนกระแสเข้าไปเห็นอะไร? เห็นกาย เวทนา จิต ธรรมของเรา มันจะเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม จากสังขม จากภายนอก จากไปเที่ยวป่าช้า จากภายนอก สิ่งทีภายนอก ขบวนการของกายนอก การใคร่ครวญเรื่องของกายต่างๆ เรื่องของความสดสังเวช เรื่องของเราไปเที่ยวป่าช้า ไปเห็นคนเจ็บ คนป่วย เห็นมาจากภายนอกมันสดสังเวช มันก็หุดตัวเข้ามา มันปล่อยเข้ามานะ สดสังเวชมาก เห็นสภาวะแบบนั้นนะ นี่ใจมันเป็นอิสรภาพอยู่หลายวันเลยเพราะอะไร นี่เป็นธรรม เป็นธรรมแบบโลกียปัญญา

แต่ถ้าเป็นธรรมโดยโลกุตตรปัญญา มันสดสังเวชเข้ามาขนาดไหน มันปล่อยหอคอยงาช้างเข้ามา มันไปอยู่ที่ตัวโลกหรือตัวจิต ถ้าตัวจิตมีอำนาจาจนา เพราะมีสติสัมปชัญญะ เพราะเวลาสงบเข้ามาถึงโลกแล้ว ออกไปมันก็สวดยอารมณ์ แล้วก็ขึ้นไปอยู่บนหอคอยงาช้างอย่างเก่า มันมีระยะห่าง ระยะห่างสติ สติมันไม่ทัน มันไม่เห็นโทษของมัน

แต่ถ้าเราอยู่ที่ตัวโลก ตัวที่จิต ตัวจิตเวลาออกไปสัมผัสบรรยากาศ มันออกไปสัมผัสมันเกิด อารมณ์อีก เกิดอารมณ์อีกเพราะอะไร เพราะมันไม่ใช่มรรค มันไม่ใช่เกิดจากการกระทำของจิต มันไม่เกิดการกระทำของเรา มันไม่เกิดมรรคญาณ มันไม่เกิดความเห็นจริง ไม่เกิดจากภวานามย ปัญญา

เกิดภวานามยปัญญาต้องเอาตัวนี้ออกไปสัมผัส ถ้าออกไปสัมผัส เอาตัวของจิตออกไป สัมผัส สัมผัสอะไร? ก็กาย เวทนา จิต ธรรม แต่มันเป็นความเห็นของจิตไม่ใช่ความเห็นของขั้น ไม่ใช่ความเห็นของสัญญา มันเป็นความเห็นของจิต พอจิตเห็นสภาวะแบบนั้น พอโน้มไปเห็น ไหม

ถ้าโน้มไปไม่ได้ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติพอจิตสงบแล้ว วาง ปล่อยวางขนาดไหน ถ้าไม่ได้ ออกวิปัสสนาก่อน จะไม่ได้ชำระกิเลสเลย

ถ้าไม่ได้ชำระกิเลสเหมือนกับเราจะเข้าบ้านเรา เราจะต้องเข้าตรอกซอกซอยเราถึงจะถูก เราไปวิ่งบนถนนใหญ่ ถนนใหญ่มันวิ่งไปมันจะออกสายไสเวย์ มันจะออกต่างจังหวัด มันจะไป จังหวัดนั้น จังหวัดนั้นออกไป แต่เราจะเข้าบ้านเรา จากนั้นเราต้องแยกเข้าซอยของเรา แยกเข้าซอย คือการยกขึ้นวิปัสสนา

ถ้ายกขึ้นวิปัสสนาได้เห็นกาย เวทนา จิต ธรรม มันจะเห็นปากทางเข้าบ้านเรา ถ้าปาก ทางเข้าบ้านเรามันจะเข้าไปที่ตัวโลกนั้น จะไปทำที่กิเลสนั้น จิตนี้ถึงต้องพยายามโน้มไปที่กาย การเห็นกายจากภายในนะ ถ้าจิตสงบขึ้นมาเห็นกายจากภายใน พอเห็นกายเข้าครั้งแรก สิ่งที่เห็น กายเหมือนกับสมบัติ เหมือนกับสิ่งที่มีคุณค่ามาก แล้วเราก็ก่อนไว้

คูสิ จิตนี้เกิดตายเกิดตายมาตลอด มันไม่เคยรู้จักตัวมันเองเลย ทำบุญกุศล คูสิ ลัทธิต่างๆ เขาอ่อนวอน อ่อนวอนต่างๆ เขาก็ทำบุญของเขา เขาก็มีศีลมีธรรมของเขา เขาก็ทำของเขา แต่การทำอย่างนั้นมันเป็นอามิส มันทำจากหอคอยงาช้างไม่ใช่ตัวโลกใจ มันก็การสร้างมาอย่างนั้น มันก็ สร้างบารมีเห็นไหม เกิดดี เกิดชั่ว เกิดอะไรไป เขาก็เวียนตายเวียนเกิดไปสภาวะแบบนั้น นี่เป็น เรื่องของโลกเขา นี่เป็นเรื่องของลัทธิต่างๆ

แต่ถ้าเป็นธรรมละ ถ้าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดมาเข้ามาถึงใน หัวใจ แล้วถ้าจิตมันไปเห็น ถ้าดวงตาของธรรมเห็นสภาวะของกาย เห็นครั้งแรกมันจะหวั่นไหว

มาก ห้วนไหวเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันซ่อนเร้นเอาไว้ในหัวใจของเรา ถ้าหัวใจสร้างคุณงามความดีขนาดไหนมันก็เกิดตาย เกิดตาย มันปิดบังอันนี้ไว้ไง มันไม่ให้เห็น มันไม่ให้เราเห็นกายกับจิต ถ้าไม่ให้เห็นกายกับจิต วิปัสสนามันเกิดไม่ได้

คูติ คูอย่างพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์เวลาทำดี...

...สิ่งที่ฆานโลกียได้จะมีฤทธิ์มีเดชขนาดไหน นี่ฆานโลกียอย่างนั้นเหาะเหินเดินฟ้า คูติ คูอย่างพระเทวทัต เหาะเหินเดินฟ้าได้ แปลงร่างได้ ทำต่างๆ ได้ แต่ไม่เห็นกาย ถ้าไม่เห็นกายก็ยกวิปัสสนาไม่ได้ พอจิตเสื่อมมันก็กิเลสล้วนๆ

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อสิ่งที่จิตมันมีบุญกุศลอยู่ มันสร้างสิ่งนี้ในหัวใจ มันหมักหมม มันซ่อนเร้นไว้ในหัวใจ แล้วจิตนี้มองเห็น สิ่งนี้มันซ่อนอยู่ในหัวใจที่ลึกมาก แล้วตาของใจไปค้นคว้า มันเห็นกายขึ้นมาจากจิตได้สำนึก จิตของเรามันเห็นสภาวะกายอย่างนี้ มันสะเทือนมาก สะเทือนจนขนพองสยองเกล้าณะ

ใครเห็นกายต่างๆ ครั้งแรก เห็นกายจากภายนอกเข้ามา เห็นแล้วก็ปกติ มันปล่อยวางเข้ามา ก็มีความรุ่มเย็น ปล่อยวางแล้วเห็นกายจากภายนอก เห็นกายแล้วสลด มันมีสังเวช ความสังเวชมันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยเข้ามา นี่ถ้าเห็นภายนอกมันเป็นอย่างนี้

แต่ถ้าเห็นจากกายจากตาของใจ กายที่แบบพระอัญญาโกณฑัญญะ ฟังธรรมจักๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา”

การจะรู้การจะเห็น การจะเข้าใจ มันต้องออกจากจิตของเรา จิตของเรามันมีกิเลสตัณหา ความทะยานอยากอย่างนี้ มันอยู่กับจิตของเรา จิตของเรามีอย่างนี้ มันก็ออกไปแล้วมันเข้าไปเห็นกาย เห็นกายคือเห็นยาแก้ไขใจ ถ้าออกยกขึ้นวิปัสสนา เห็นสิ่งที่เข้าไปจะชำระจิตดวงนี้ ถ้าชำระจิตดวงนี้มันจะสะเทือนมาก สะเทือนถึงกับขนพองสยองเกล้า แล้วเห็นบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า ความเห็นนั้นมันก็ต้องพยายามตั้งไว้

ถ้าจิตสงบเข้ามา ความเห็นกาย ทำความสงบของใจ ถ้าพอเห็นกายขึ้นไป แล้วอยากได้กายอยากจะเห็นกายให้ชัดเจน จิตส่งออก พลังงานอันนี้ส่งออกไป เดี่ยวจิตนั้น กายที่เห็นนั้นก็จะเคลื่อนไปหายไป ต้องกลับมาที่พุทโธ กลับมาที่ความสงบนะ

ถ้าเห็นจิตเห็นใหม่ เห็นจิตคือการพิจารณาจิต ถ้าจิตมันสงบขนาดไหน ใช้โลกียปัญญา จิตสงบเข้ามา สงบเข้ามา มีความสงบเราก็ตึงสติเข้าไปได้ หมั่นฝึกหมั่นซ้อม เพราะหมั่นฝึกหมั่นซ้อม จิตมันสงบบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า

สิ่งที่บ่อยครั้งเข้ามันก็เป็นจิตที่ตั้งมั่น จิตที่ตั้งมั่นคือตัวจิตที่มันจะไปค้นคว้าหาจิต จิตจะไปค้นคว้าหาจิตเพราะอะไร เพราะจิตที่มันส่งออกมา มันเป็นธรรมชาติของจิต มันเป็นธรรมชาติคือมันเป็นสัจจะ สัจจะของมนุษย์ที่มีความคิด

มนุษย์ที่มีความคิด พอมีความคิดขึ้นไป ชั้น ๕ มันก็ทำงานโดยสัจจะของมัน สิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติของเขาอยู่ ขณะที่เราทำความสงบ เราทวนกระแส เราไม่ไปตามธรรมชาติ ธรรมชาติ สัจจะความจริง สัจจะของเขาคือพลังงานที่มัน...พลังงานของน้ำ เราก็ก้นน้ำไว้ ปล่อยน้ำมา พลังงานของน้ำเขาปั่นไฟฟ้าได้

นี่ก็เหมือนกันพลังงานของจิตที่ธรรมดา วันนี้เราสดชื่น ความคิดมันสดชื่นมาก วันนี้เราเหนื่อยล้ามาก เวลาคิดความคิดมันจะเฉา ความคิดมันไม่มีกำลังเห็นใหม่ นี่สิ่งนี้มันเกิดจากอะไรล่ะ นี่คือสัจจะของเขาใจ

แต่เราใช้โลกียปัญญาใคร่ครวญ ความคิดของเราเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา พอปล่อยวางเข้ามา เหมือนกับเราสร้างเขื่อน เรากั้นพลังน้ำไว้ พลังน้ำจะเป็นประโยชน์กับเราเห็นใหม่

จิตมันปล่อยวางเข้ามา มันก็เข้ามาสมณะ สิ่งที่เข้ามาเป็นสมณะ ปล่อยวางบ่อยครั้งเข้า จนเห็น รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร บ่วงของมารเพราะความมีสติ แล้วความใคร่ครวญในโลกียปัญญาบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า แล้วมีสติสัมปชัญญะเข้าไป แล้วเวลาสงบเข้าไป

เวลามันไม่สงบเพราะอะไร ไม่สงบเพราะมันมี รูป รส กลิ่น เสียง เข้ามาไง มีรูป รส กลิ่น เสียง เข้าไปกวนใจ ถ้าใจมันกวน สัญญาความจำได้หมายรู้ในใจมันก็สร้างภาพขึ้นมาให้จิตนี้ ออกไปเสวยอารมณ์ ออกไปเอา รูป รส กลิ่น เสียง ออกไปหามาร ออกไปบ่วงของมาร เอาบ่วงของมารคล้องคอ แล้วก็ทุกข์ไปยากอย่างนั้น

สติสัมปชัญญะใคร่ครวญบ่อยครั้งเข้า มีความเห็นปัญญาเกิดขึ้น ปัญญาเกิดขึ้นเห็นโทษของรูป รส กลิ่น เสียงบ่อย จิตพิจารณาเข้าไปโดยโลกียปัญญาบ่อยครั้งเข้า จนเห็นโทษของ รูป รส กลิ่น เสียง จนซึ่งใจมันจะปล่อยโทษ มันจะปล่อย รูป รส กลิ่น เสียง โดยสัจจะ นี่ก็ถยานุปุขณ

กัลยาณปฏุชนเข้าใจสัจจะความจริง รูป รส กลิ่น เสียง ไม่สามารถจะถูกระงับระงายใจดวงนี้ให้เป็นทาส ให้ไปเสวยอารมณ์โดยสัจจะความจริงอย่างนั้น เห็นไหม พอปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา สติย้อนกลับ พอปล่อยวางเข้ามา ใช้สติปัญญา จะปล่อยวาง รูป รส กลิ่น เสียง เข้ามา นี่เป็นกัลยาณปฏุชน

พอเป็นกัลยาณปฏุชน อาการเห็นไหม อาการที่ว่า ขันธ์ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขันธ์ ตัวจิตคอยตรวจสอบความรู้สึกของเราอยู่ จิตดวงนี้เวลามันออกไปรู้สึก ออกไปหาความคิดนี้ ความคิดที่ว่า เกิดคับๆ ที่เขจกรมานี้ เวลาจิตมันเสวยอารมณ์มันเห็นสภาวะแบบนั้นนะ เห็นสภาวะตัวจิต ตัวจิตนี้มันออกไปจับขันธ์ พอจับขันธ์ เราจับขันธ์ได้ เราก็จับจิตได้ พอจับจิตได้ การวิปัสสนาเริ่มต้นเห็นกาย เห็นจิต

การเห็นกายอย่างหนึ่ง การเห็นกายใช้สติ ใช้พุทฺโธเข้ามา จิตสงบเข้ามาจะเห็นกาย เห็นกายต้องตั้งสติกลับมาที่พุทฺโธนี้ ให้จิตนี้มีกำลัง พอมีกำลัง น้อมไปที่กาย เพราะเห็นแล้ว ถ้าใครเห็นแล้วเหมือนกับสิ่งนั้น เราจับต้องสิ่งนั้นได้ มันจะเป็นการงานออกไป การงานนี้เราจะทำต่อเนื่องไปบ่อยครั้งเข้า แม้แต่ทำความสงบ เราต้องมีทำบ่อยครั้งเพื่อชำนาญในวิไล ชำนาญในเหตุ

ชำนาญในเหตุที่พระอัสสชิสอนพระสารีบุตร “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” สิ่งที่มีความสงบนี้มาจากไหน? มาจากการตั้งสติ เรากำหนดพุทฺโธมันสงบเข้ามา สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากเราตั้งสติ แล้วใช้ปัญญาอบรมสมาธิจับสิ่งนี้เข้ามา เราชำนาญในเหตุ เราสร้างเหตุเข้ามา จิตมันสงบเข้ามา จิตสงบโดยพื้นฐาน

ถ้าจิตสงบโดยพื้นฐาน สิ่งที่เป็นไปเห็นกาย เพราะเราจับต้องได้แล้ว เหมือนเราจับจำเลย เราจับจำเลยส่งขึ้นฟ้องศาลแล้ว ศาลประทับรับฟ้องแล้ว ถ้าศาลเรียกจำเลยเมื่อไหร่ จำเลยก็ต้องมาขึ้นศาลตลอดไป ถ้าเราเห็นกาย เห็นจิต เห็นปากชอยนั้นแล้ว เราเข้าไปในชอยนั้น เราอยู่ในชอยนั้นแล้ว เราจะทำอย่างไร เราจะเข้าบ้านของเราได้เห็นไหม วิปัสสนาบ่อยครั้งเข้า

ถ้าวิปัสสนาไปให้เป็นไตรลักษณ์ จะเด็ดหัว เด็ดหาง จะตัดแขนตัดขาแล้ว อยากรู้ก็แล้วแต่อยู่ที่กำลังของจิตทำได้ ถ้าจิตไม่มีกำลังจะทำสภาวะแบบนั้นไม่ได้ แต่ถ้าจิตมีกำลัง จะตัดแขนแขนก็ขาด จะให้มันแปรสภาพอย่างไรมันจะแปรสภาพสภาวะแบบนั้น โดยความรำพึงของจิตนะ ไม่ใช่ชนิดหรืออก มันเป็นความรำพึงของจิต นี่มันเป็นมรรคญาณ สิ่งที่เกิดขึ้นมานี้ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นอย่างนี้

ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นมาจากการกระทำของจิต มรรคญาณ จิต มรรค ๘ เพียรชอบ งานชอบ การงานชอบ สติชอบ ระลึกชอบ ความชอบอย่างนี้มันหมุนออกไป มันเป็นการงานของมัน ร่างกายจะแปรสภาพ สิ่งที่เป็นอนิจจังๆ มันจะเป็นปัจจุบันให้เราเห็น มันจะแปรสภาพอย่างไร มันจะเป็นไตรลักษณ์อย่างไร มันจะปล่อยวางอย่างไร ปล่อยวางบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า

เวลาถ้าสมคูลโดยสติ โดยสมาธิ โดยปัญญา สมคูลโดยปล่อยวาง ปล่อยวางขนาดไหนมันไม่มีเหตุมีผลจะชะล่าใจสิ่งนั้นไม่ได้ ช้าๆ ช้าๆ จนกายกับจิตขาดออกไปจากใจนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ สิ่งนี้เห็นสัจจะความจริงนะ

สิ่งที่สัจจะความจริง ทำลายโลก โลกทัศน์ของเรา โลกทัศน์ที่มันยึดว่า สรรพสิ่งนี้เป็นของเรา โดยจิตได้สำนึกนะไม่ใช่โลก กายนี้ไม่ใช่เราโดยสังคัม โดยประเพณีวัฒนธรรมที่เราเข้าใจกัน เรารู้กันว่า กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย กายกับจิตแยกกันโดยธรรม โดยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพุทธศาสนา เราก็เชื่อกันโดยสุดมยปัญญาแล้วมันซึ่งใจใหม่ ถ้ามันจินตมยปัญญา มันก็ปล่อยวางเข้ามา พอมันเจอภาวนามยปัญญาเข้าไปมันทำลายกัน กายกับจิตแยกออกจากกันโดยสัจจะความจริง

นี่ความดี ละชั่วทำดี ละชั่วทำดี ละอย่างนี้ไง ละชั่วทำดีจากภายใน จากภายนอกเราก็เป็นสังคัมอยู่ในสังคัมขึ้นมา ละชั่วจากภายนอกขึ้นมามันก็ทำให้เรามีสัจจะของเรา เราทำของเราขึ้นมาเห็นใหม่

พิจารณาจิตก็เหมือนกัน ถ้าพิจารณาจิต ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามาบ่อยครั้งเข้า เป็นโลกียปัญญา โลกียปัญญาปล่อยวางเข้ามามันเป็นสมณะ สิ่งที่เป็นสมณะจิตตั้งมั่นขึ้นมาจนเห็นโทษของรูป รส กลิ่น เสียง มันมีปัญญาปล่อยวางเข้ามา มันเป็นสัจจะความจริงของจิต จิตเป็นสัจจะความจริงของจิต จิตเป็นความจริงขึ้นมาที่หมั่นสังเกต หมั่นคอยมอง หมั่นดูจิต

จิตเวลามันออกมา รับรู้ได้อย่างไร สิ่งที่รับรู้มันจับต้องได้ พอจับต้องได้ ความรู้สึกเป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ ถ้ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่ครบองค์ประกอบ ความรู้สึกเกิดไม่ได้ ความคิดเกิดไม่ได้เด็ดขาด

ความคิดจะเกิดได้มันจะมี รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ในความรู้สึกนี้ เพราะตัวจิตคือตัวพลังงานเฉยๆ แล้วถ้าสติมันทันขึ้นมา ปัญญามันเกิดขึ้นมา มันจะสอดเข้าไปนะ สอดไปที่

เวทนาก็ได้...ดับ สอดไปที่สัญญาก็ได้...ดับ สอดไปที่สังขารก็ได้...ดับ สอดไปที่วิญญาณก็ได้ เพราะวิญญาณไม่รู้มันดับ สิ่งที่ดับคือมันปล่อย พอมันปล่อยบ่อยครั้งเข้า ปัญญาใคร่ครวญบ่อยครั้งเข้า ชันช์ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันช์ มันก็ปล่อย ชันช์ไม่ใช่เราหรอก แจกจรมมาจะถนอมแขกอย่างไร

ความคิดเกิดดับมันเกิดมาจากไหน? ความคิดที่เกิดดับๆ นี่ความรู้สึก ความเจ็บช้ำน้ำใจ ความที่อยากได้ อยากดี อยากเด่น มันมาจากไหน? มันก็มาจากจิต แล้วจิตมันมีอะไร? ก็มันมีกิเลสตัวนี้ไง มันมีสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในหัวใจ สิ่งที่ว่ามันหมักหมมในใจตัวนี้ไง โลกทัศน์ความเห็นผิด อวิชชามันอยู่ในหัวใจ เพราะมันไม่ใช่ธรรมของเรา เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าเป็นธรรมของเรา เราเห็นสภาวะของเรา มันจะสลดสังเวชมาก สังเวชมันก็ปล่อยบ่อยครั้ง บ่อยครั้ง ช้าแล้วช้าเล่า ถึงที่สุด ถึงกระบวนการของเขา ขณะจิตที่เปลี่ยน ขณะจิตจากปุถุชนจะอย่างไรให้เป็นกัลยาณปุถุชน กัลยาณปุถุชนเพราะเห็นการเป็นไปของ รูป รส กลิ่น เสียง

รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นเหยื่อของอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย สิ่งที่เราเห็นสัมผัสจะความจริง ตา หู จมูก ลิ้น กาย มันโง่ โง่เพราะอะไรเพราะจิตมันโง่ จิตมันโง่เพราะอะไร เพราะมีอวิชชา แต่ถ้าปัญญามันเกิดใคร่ครวญ สิ่งนี้มันเป็นสัมผัสของเขา เสียงก็คือเสียง รสก็คือรส รูปก็คือรูป เขามีของเขาอยู่แล้ว แล้วเราไปรับรู้แล้วเราไปยึดของเราเอง พอเห็นว่าจิตมันโง่ พอจิตมันโง่มันรู้ความฉลาดเข้ามา มันก็ปล่อย ปล่อยมันก็ขาด สิ่งนี้ขาดออกไป สิ่งนี้ รูป รส กลิ่น เสียง ขาดออกไปนี่กัลยาณปุถุชน

สิ่งที่เป็นกัลยาณปุถุชนมันก็เป็นปัจจุตังตัง มันเป็นสันตสิทธินิโก จิตมันก็รู้ เวลาวิปัสสนาจับเข้าไปเห็น เห็นเสวยอารมณ์ เห็นจิต เห็นการเกิดดับ เห็นความคิด มันจับได้มันก็รู้

เวลาวิปัสสนาไป วิปัสสนาโดยปัญญาที่มันฉลาดเข้าไป มันใช้ปัญญา สัญญาเป็นอย่างนี้ไง อ้อ! เพราะเราไปเทียบเคียง เพราะมีสัญญาก่อนเนอะ สังขารมันถึงปรุง จะคิดเรื่องอะไรก็แล้วแต่จะต้องมีสัญญาเทียบเคียง พอเทียบเคียงเหมือนข้อมูลเดิมในหัวใจไง อะไรก็แล้วแต่ที่มันเคยบาดหมางในหัวใจ พอคิดถึงมันมันก็เจ็บ สิ่งที่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

มา เวลาใคร่ครวญนี้เป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นสัญชาตญาณนะ ถ้าสติมัน
ทันสัญชาตญาณก็ดับ

เวลามันเป็นสัญชาตญาณ สัญชาตญาณส่งต่อ สังขารก็ปรุง จะปรุงได้อย่างไร ถ้ามันจะปรุงได้ก็ต้องมี
เวทนารับรู้สิ มีรสมีชาติสี รสชาติเกิดจากใคร เกิดจากวิญญาณ วิญญาณมันเกิดขึ้นมาแล้ว วิญญาณ
เป็นเหมือนกับสันตติคือการเกิดดับ สิ่งที่เกิดดับแล้วมันส่งต่อกันอย่างไร เป็นอารมณ์ความรู้สึก
อ้อ! มันก็มีรูปไป รูปของจิตคือรูปของความรู้สึก รูปของความคิด พอรูปของความคิดจิตมันก็รับรู้
หมุนไปๆ อารมณ์มันก็เกิดมันก็เวียนไป ปัญญาทันขนาดไหนมันก็เสียบแทงเข้าไป พอแทงมันก็
ปล่อย แทงก็ปล่อย พอแทงเข้าไป มันจะรู้เท่ารู้ทันจากความคิดเลย

รู้เท่ารู้ทันเรื่องการทำงานของจิต จิตนี้ขบวนการของจิตนี้ทำงานอย่างไร พอทำงานอย่างนี้
แล้วที่ครูบาอาจารย์บอกว่า ไม่เห็นทุกข์

เวลาทุกข์ เวลากิเลสมันอยู่ที่ขบวนการการทำงานของจิต จิตทำงานเสร็จแล้วมันก็ถ่าย ถ่าย
จีโลก จีโกรธ จีหลงไว้บนหัวใจ ถ่ายความเจ็บปวดไว้ในหัวใจ ถ้ามันเจ็บช้ำน้ำใจ จีโลกอยากได้
ถ่ายแต่สิ่งที่เพื่อฝันไว้ในหัวใจ สิ่งที่อยู่บนนั้น “นี่เป็นสภาวะแบบนี้ นี่จะเป็นธรรมอย่างนี้” ความ
เพื่อฝันมันก็ถ่ายไว้บนหัวใจ เราก็รับไว้ นี่กรรมจากภายนอก กรรมจากเรื่องอามิส เรื่องจาก
ภายนอก ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว สิ่งการกระทำที่จิตนี้มันเกิดสูงเกิดต่ำ โดยธรรมชาติของเขา

สิ่งที่วิปัสสนาจากภายใน มันถ่ายไว้ในหัวใจเราก็ไม่เห็น

แต่ขณะที่เข้ามาเห็น เห็นอาการของจิตที่มันหมุนไปสภาวะแบบนี้ สิ่งที่เป็นภูเขา ๕ ลูก รูป
เวทนา สัญชาตญาณ สังขาร วิญญาณ มันเป็นภูเขา ๕ ลูกนะ ภูเขาภูเขาแล้วมันทับจิตไว้ ทับจิตไว้เพื่อ
สังโยชน์ กอดมันไว้ กอดมันไว้มันก็ไปทับเหยียบย่ำหัวใจ เหยียบย่ำหัวใจด้วยกิเลสค้นหาความ
ทะยานอยากของเราไป

แล้วเราเกิดมรรคญาณ ภาวนามยปัญญาคือมรรคญาณ มรรคญาณเกิดขึ้นมาจากใจของเรา
มันต่อต้าน มันจับจิตได้ ด้วยความเห็นด้วยสติ แล้วแยกแยะออกมาด้วยปัญญา สังขารถ้าเป็นกิเลส
ค้นหาความทะยานอยาก มันเป็นกิเลส สังขาร แต่ขณะที่เราใช้ปัญญาอย่างหยามมันก็เป็นสังขาร
แต่เพราะมันมีสมาธิ เพราะมีสมาธิมันถึงเป็นมรรคใช้ไหม สัมมาสมาธิ สัมมาสติ ความเพียรชอบ
สัมมากัมมันโต งานชอบ สิ่งที่เป็นความชอบนี้มันเป็นมรรค

มรรคเกิดขึ้นมา มันก็วนกลับมา นี่การทวนสวนกระแส สิ่งที่จะทวนกระแสเข้าไปแก้กิเลส มันก็ทวนกระแสด้วยกำลังมรรคของเรา มรรคคือความรู้สึกที่มันย้อนกลับมาเป็นน้ำสะอาด เป็นสิ่งที่เป็ณคุณธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราพยายามเก็บหอมรอมริบสร้างสมขึ้นมา จนเป็นพลังงานของเรา จนมันเป็นธรรมจักร จนเห็นปัญญาเราเคลื่อนไหว

ปัญญาเราเคลื่อนไหวมันหมุนออกมา แล้วมันมาทำลายกิเลส มันปล่อยวางเป็นขั้นเป็นตอน ปล่อยวางบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า สิ่งที่ย่อยครั้งเข้า มันก็มีความว่าง มีความสุข

ถ้าติดติจะเป็นชั่ว ติดดีไป เราทำมาสิ่งนี้ดีมาก ๆ เลยแล้วเราติด พอติดดี ความชั่วคือกิเลสที่มันไม่เข้าใจ กิเลสมันจะหลอกหลอน หลอกว่าเป็นธรรมสภาวะแบบนั้น ถ้าปล่อยอย่างนี้เดี๋ยวจิตจะเสื่อมเพราะเป็นกุปปธรรม ถ้าเป็นอกุปปธรรมที่ไม่เสื่อมมันจะต้องมีสิ่ง...มีตั้งแขนขาด เวลากิเลสขาดตั้งแขน เราจะวิปัสสนาบ่อยครั้งเข้า

การวิปัสสนาต้องใช้พลังงาน พลังงานตัวนี้เกิดจากใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเราใช้พลังงานอย่างนี้ พอกำลังงานเข้าไปบ่อยครั้งเข้า เรากลับไปใช้ปัญญาใคร่ครวญ แล้วมันปล่อยวางเข้ามา แล้วเราจับสิ่งนี้ได้ มันก็ใคร่ครวญต่อไป

การพิจารณาจิตมันเป็นปัญญาวิมุตติ ปัญญาวิมุตติมันจะไม่เหมือนกำหนดพุทโธ พุทโธฯ ถ้าจิตพุทโธนะ ถ้าจิตสงบมากมันจะดิ่งลงลึก มันจะเป็นอัปนาสมาธิก็ได้ สิ่งที่เป็นอัปนาสมาธิมันจะดับรูป รส กลิ่น เสียง คืออายตนะจะดับหมด เป็นสักแต่ว่ารู้เลย แล้วถอนออกมาเป็นอุจจารสมาธิ สิ่งนี้คือการใคร่ครวญโดยวิปัสสนา

แต่ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ อารมณ์อย่างนี้ไม่มี ถ้าอารมณ์อย่างนี้ไม่มี เราออกมาพุทโธ พุทโธอย่างนี้เพื่อให้จิตสงบ พุทโธเพื่อผ่อนคลาย ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันใช้ปัญญามากมันจะดิ่งเห็นไหม เส้นประสาทมันจะดิ่ง เรากลับมาพุทโธได้บ้าง แต่มันจะไม่รวมลงสมาธิอย่างนั้น

ถ้าไม่รวมสมาธิอย่างนั้น มันเป็นปัญญาวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ ถึงที่สุดของการปล่อยวางจะเหมือนกัน ถึงที่สุดของการสมุจเฉทปหาน เวลาจิตขาดออกไป กิเลสขาดออกไป สังโยชน์ขาดออกไป นี่จะสมดุลเหมือนกันคือมันจะไปรวมลงตรงนั้น จะปล่อยวางตรงนั้น

วิปัสสนาขั้น ๕ วิปัสสนาเรื่องของจิตบ่อยครั้งเข้า ขั้นไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ขั้นไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น ๕ พิจารณาบ่อยครั้งเข้า มันถึงที่สุดมันจะขาด สิ่งที่ขาดคือสังโยชน์

สังโยชน์ เห็นใหม่ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส สิ่งที่เขาออกไป คั่งแขนขาด
 ชั้นนี้เป็นชั้น จิตเป็นจิตนะ สิ่งนี้เป็นอกุศลกรรม แล้วจะกลับมาต่อกันให้เป็นกิเลสขึ้นมาให้เป็น
 ความเข้าใจผิดว่า กายเป็นเรา จะเห็นกายเป็นเราอีกไม่ได้เลย พิจารณากายเป็นกายขาดออกไป
 พิจารณาจิตจนขาดออกไป กายนี้ไม่ใช่เราเด็ดขาดแล้ว ไม่ใช่เราเด็ดขาดเลย แต่ตัวจิตมันมีอยู่ ตัว
 จิตยังมีสถานะคงอยู่ ตัวจิตตัวตน

ถ้าพิจารณาเป็นพระโศคานันแล้ว กายไม่ใช่เราแล้ว ไม่มีตัวตน ไม่มีตัวตนในเรื่องของ
 ร่างกาย แต่มันมีตัวตนของจิต ถ้าตัวตนของจิต “ละชั่วทำดี” แล้วทำความดีมันก็มีดีเป็นขั้นเป็น
 ตอนเข้าไป เรายกขึ้น ถ้าจิตเราละเอียดเข้าไป ปัญญาละเอียดเข้าไป มันจะจับ กาย เวทนา จิต ธรรม
 อย่างนี้ จะต้องทำความสงบของใจ จะมีสติแล้วทำความสงบของใจเข้ามา เพราะจิตมันจะละเอียด
 เข้าไปอีกขั้นตอนหนึ่ง

พระโศคานันมีสถานะของพระโศคานันรับรองจิตนี้ไว้ จิตนี้เป็นพระโศคานันแล้ว จิตนี้
 จะไม่เคลื่อนออกไปเป็นปุถุชนเด็ดขาด แต่พระโศคานันใช้ขบวนการของการประพฤติปฏิบัติจน
 เสร็จสิ้นแล้ว จะขึ้นเป็นสัทธาคามิ ก็ต้องมีมรรคของพระสัทธาคามิ นีบุคค ๘ จำพวก โศคา
 ปัตติมรรค สัทธาคามรรค อนาคามรรค อรหัตตมรรค แล้ว โศคาปัตติผล สัทธาคาผล อนาคาผล
 อรหัตตผล แต่ถ้ามันไม่ผ่านจากโศคาปัตติผลขึ้นมา มันจะถึงสัทธาคามรรคได้อย่างไร

การประพฤติปฏิบัติการซับซ้อนขนาดไหน การซับซ้อนกัน การใคร่ครวญอย่างนั้น
 มันก็อยู่ในวงของโศคาปัตติมรรคอยู่อย่างนั้นแหละ เวลามันทำลายกิเลสไปแล้ว มันถึงจะเป็น
 โศคาปัตติผล แล้วยกขึ้นสัทธาคามรรค ความละเอียดอ่อน ทำสติเข้ามามันต้องย้อนกลับมาทำ
 ความสงบของใจ ใจสงบเข้ามาอีกนะ

สถานะของความเห็นผิดในเรื่องกายไม่มี ไม่ต้องกังวล สิ่งที่เป็นเรื่องของกายไม่มี แต่สิ่งที่
 เป็นอุปาทานจากภายใน

เวลาวิปัสสนาไปครูบาอาจารย์ที่เป็นเจโตวิมุตติ จะเห็นภายนอก-ภายใน-ภายในกาย สิ่ง
 เป็นกาย ภายนอกเห็นเป็นสภาวะของกาย ทำไปต่างๆ แล้ว มันจะทำลายกันอย่างไร อยากรู้มัน
 เป็นอนัตตาไป สิ่งที่อนัตตา ถ้าพิจารณาไปจิตสงบเข้าไป ยกเห็นกายมันต้องเห็นกายอยู่ เห็นกาย
 พอพิจารณาไป กายเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ มันจะกลับไปคืนเป็นธรรมชาติของเขา

ในร่างกายของสัตว์โลก มันประกอบไปด้วยธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ตัวไฟเป็นตัวพลังงาน แต่ตัวไฟมันจุมาจากจิตนะ เพราะตัวจิตนี้เป็นตัวพลังงาน แล้วมีธาตุไฟ ธาตุไฟ สิ่งที่เป็นสากลทางโลกเขา ธาตุไฟ ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุดิน

แม้แต่ทางการแพทย์เขาก็ดู ดูจากธาตุ รักษาจากธาตุ ทางสมุนไพร สิ่งนี้เป็นเรื่องของธาตุ ธาตุ ๔ และขันธ ๕

ขันธ ๕ เป็นความรู้สึก สิ่งที่เป็นธาตุ ๔ ถ้าคนสิ้นชีวิตแล้ว มันก็ต้องกลับคืนสู่สภาพของมัน แต่นั่นเป็นเพราะขบวนการของคนสิ้นชีวิตแล้วเขาไม่มีโอกาสใด คนที่สิ้นชีวิต คนที่ตายไป เขาตายไปจิตนี้ก็ต้องไปปรับผลบุญผลกรรมตามสภาวะแบบนั้น ร่างกายนี้ก็ต้องคืนสู่ธรรมชาติของเขา คืนสู่สภาวะของธาตุ ๔

แต่การวิปัสสนาในเรื่องของสภิกขาคามรรค จะเห็นกายขนาดไหน พิจารณาไป กายเป็นน้ำ กายเป็นดิน กายเป็นลม กายเป็นไฟ มันคืนสู่ธรรมชาติเดิมของเขา จิตมันก็ปล่อย ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา ถึงที่สุดซ้าแล้วซ้าเล่ามันจะขาด กายกับจิตแยกออกจากกัน โดยสัจจะความจริง

ถ้าพิจารณาจิตก็เหมือนกัน พิจารณาจิต สิ่งที่เป็นความรู้สึก เห็นเข้าใจแล้วขันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธ ๕ แต่อุปาทานจากภายในละ เพราะอะไร เพราะกามราคะ ปฏิฆะเต็มหัวใจ สิ่งกามราคะ ปฏิฆะ สิ่งนี้มันวิปัสสนาไป เห็นสภาวะความผูกพันของจิต เพราะจิตมันมีอารมณ์ความรู้สึกออกไป วิปัสสนาเข้าไปมันเป็นขันธอย่างกลาง ซ้าแล้วซ้าเล่ามันก็ปล่อยเหมือนกัน กายกับจิตแยกออกจากกันเหมือนกัน สิ่งเหมือนกัน เห็นไหมอริยสัจอันเดียวกัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนวางธรรมไว้ สอนสาวกต่างๆ ภิกษุองค์หนึ่งก็สอนอย่างหนึ่ง แล้วแต่จริตนิสัยของเขา แต่ผลขบวนการของอริยสัจต้องเหมือนกัน ขบวนการเหมือนกันเพราะธรรมอันเดียวกัน

เรามีหัวใจ เรามีความสุขความทุกข์ในหัวใจของเราเหมือนกัน แต่จริตนิสัยความชอบ สิ่งต่างๆ ความเห็นต่างๆ นิสัยใจคอต่างกัน สิ่งที่แตกต่างกันนี้มันเป็นเรื่องของกิเลส มันเป็นเรื่องของจิตนิสัย มันเป็นเรื่องของอำนาจวาสนา

แต่เรื่องของใจมีอันเดียวกัน อริยสังข์อันเดียวกัน สิ่งที่อันเดียวกัน จะเป็นเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ มันชำระกิเลสแล้วมันต้องเหมือนกัน สิ่งเหมือนกันมันถึงตรวจสอบกันได้ มันถึงเข้าใจได้ เว้นไว้แต่เป็นขีปปาปัญญา

ถึงที่สุดแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งแต่ปฐมยาม เรื่องของบุพเพนิวาสานุสติญาณ เรื่องของอาสวักขยญาณ แล้วเวลาสำเร็จแล้ว ไม่ได้ผ่าน โสคาบัน สกิทาคามี อนาคามี แต่สำเร็จเลย สำเร็จเลยเพราะอะไร เพราะเป็นที่ว่า...

แม้แต่สาวกยังมี ที่ว่าพึงเทศน์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าครั้งเดียวแล้วเป็นพระอรหันต์...มี แต่ขณะเป็นพระอรหันต์ก็ต้องมีคุณสมบัติ โสคาบัน สกิทาคามี อนาคามี เหมือนกัน

แต่ในผู้ที่เวไนยสัตว์ ผู้ที่ถูกละทิ้งไป มันจะผ่านขั้นตอนไปอย่างนี้ ถ้าผ่านขั้นตอนไปอย่างนี้ ถ้าเป็นขีปปาปัญญาถึงที่สุดแล้วสิ้นกิเลสไป

แต่ถ้าเป็นโสคาบัน แล้วเราติดอยู่ว่าเป็นโสคาบันแบบนางวิสาขา นางวิสาขาเป็นพระโสคาบัน แล้วตายไปก็เป็นพระโสคาบัน นี่อีก ๗ ชาติ

แต่พระอานนท์ พระอานนท์เป็นพระโสคาบัน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ “อานนท์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ทำสังคายนาพระอานนท์จะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ไว้แล้วว่าพระอานนท์มีอำนาจวาสนาจะสิ้นสุดกิเลส แล้วเวลาเป็นพระโสคาบันอยู่ พึงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพหูสูต จำไว้มหาศาลเลย

เวลาประพฤติปฏิบัติใจ “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก สังคายนา เราจะเป็นพระอรหันต์” ตรีกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ตลอดเลย จนถึงที่สุดแล้วนะ เพลียมาก ขอพักก่อน พอพักคือปล่อย ปล่อยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มรรคญาณของพระอานนท์ก็เกิดขึ้นมาโดยปัจจุบันนั้น พอปัจจุบันนั้นก็แก้กิเลสของพระอานนท์เดี๋ยวนั้น พระอานนท์เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย

สิ่งเป็นพระอรหันต์ มรรค ๔ ผล ๔ ขณะที่มีมันปล่อยวางขนาดไหน จะเป็นปัญญาวิมุตติก็พิจารณาไป ถึงปล่อยวางแล้วจะเป็นอริยสังข์เหมือนกัน ขณะที่เป็นอริยสังข์ปล่อยวางแล้ว กายกัมภิจิต

แยกออกกัน กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส แยกออกจากกัน โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง ปล่อยวาง
หมดเลย

การค้นคว้า การค้นหา เราเล่นกับเด็ก เด็กเล่นกับเรา เด็กจะซ่อนที่ไหน เราจะจับได้ เราจะ
เห็นได้ แต่ถ้าเราไปเล่นกับผู้ใหญ่ เขาจะซ่อนที่ต่างๆ มันซ่อนเร้น มันซ่อน มันปกปิด เราจะค้นหา
สิ่งนั้น ถ้าเขาวนปัญญาไม่ทัน จะไม่เจอสิ่งนั้นนะ

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อพิจารณาเห็นกายเห็นจิตมาบ่อยครั้งเข้า สิ่งต่างๆ เราจับต้องได้ จับ
ต้องได้เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันเป็นกิเลส ลูกกิเลส หลานกิเลส มันยังไม่เป็นพ่อกิเลส ถ้าเป็นพ่อ
กิเลส ปู่กิเลส กิเลสมันก็มีหยาบ มีละเอียด สิ่งทีละเอียดขึ้นมา เราจะจับอย่างไร

แม้แต่เราจะเข้าบ้านของเรา เราจะต้องหาปากชอย เราต้องพยายามยกไปวิปัสสนาให้ได้
แล้ววิปัสสนาเข้ามา ปล่อยกิเลสเป็นขั้นเป็นตอน แล้วกิเลสอย่างละเอียดมันจะยอมให้เราทำอย่าง
นั้นไหม

กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส โลกนี้ราบ ราบเป็นหน้ากลองเลย

เราจะค้นคว้าอย่างไร มันต้องใช้สตินะ ใช้ความละเอียดอ่อนของเรา ทำความสงบของใจ
ให้ละเอียดเข้าไป สิ่งทีละเอียดเข้าไป

“ละชั่วทำดี” คืออย่างละเอียด สิ่งทีละเอียดเข้าไป ความดีอย่างนี้ ถ้าสงบอย่างนี้ เราจะตั้งสติ
อย่างไร นี่สังเกต สังเกตแล้วตั้งสติ ถ้ามันจับจิตได้นะ นี่เป็นกามราคะเพราะตัวจิตนี้เป็นตัวกาม

ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ มันจะเห็นกาย ความเห็นกายเห็นอสุภะ ที่ว่าเห็นอสุภะ อสุภะกัน เห็น
อสุภะเพราะอะไร เพราะสิ่งที่จิตมันติดความพอใจใจใหม่ จิตมันติดความพอใจ ติดในรูปสวย ติด
ในเพศตรงข้าม ติดในสิ่งต่างๆ เพราะมันติดโดยสัญชาตญาณนะ

แม้แต่เวลาที่วิปัสสนาเข้าไป พอจิตมันมีความรู้สึก ไม่ใช่เห็นเป็นภาพหรอก มันก็รู้แล้วนะ
เพราะจิตมันละเอียด นี้อนาคามรค ถ้าเป็นอนาคามรคมันจะเข้าไปจับกายและจิตได้ ถ้าพิจารณา
จิตมันจะเป็นกามราคะ ถ้าพิจารณากายสิ่งที่เห็นอสุภะ สิ่งนี้อสุภะนะ พิจารณาบ่อยครั้งๆ นะ
เพราะการวิปัสสนานี้ข้ามโอฆะนะ

คนเราเกิดมาการแสวงหาต่างๆ ของโลกมีการตีบพันธุ สัตว์โลกมันก็เป็นเหมือนกัน เผ่าพันธุ์ของสัตว์โลกไม่สูญสิ้นไป เพราะมีการตีบพันธุ มีการตีบพันธุนะ ความตีบพันธุคือต่อชีวิตต่อสังคมมันเป็นสภาวะแบบนั้น

แต่โลกมันมีกรรมของเขา โลกนี้เป็นอนิจจัง เวลามนุษย์เกิดขึ้นมา เกิดมามาหาศาลเลย เวลาเกิดอุทกภัยละ เกิดโรคระบาดละ เพราะอะไร เพราะมันอยู่ไม่ได้ มันเป็นอนิจจัง มันเป็นสภาวะของเขาอย่างนี้ อย่างนี้ถ้าเราปล่อยชีวิตเราไปตามสังสารวัฏ มันก็เป็นสภาวะแบบนั้น

แต่ถ้าเราจะมาทำให้จิตเราไม่อยู่ในสังสารวัฏ ไม่อยู่ในวัฏฏะ เราจะต้องเข้ามาจับกายกับจิตนี้ได้ ถ้าเข้ามาจับกายกับจิตนี้ได้นะ สิ่งนี้มันเป็นความติดจากภายใน มันเป็นกามราคะจากหัวใจนะ คือหัวใจมีกามราคะมีสภาวะแบบนี้

ถ้าจิตสงบเข้ามา มีฐาน มีกำลัง ถ้าจับได้แล้ว วิปัสสนาเป็นอสุภะ เป็นอสุภะเพราะเป็นธรรม สิ่งที่เป็นอสุภะนี้เป็นธรรมของเราแล้วมันเป็นอสุภะ ถ้าเป็นอสุภะมันเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับความรู้สึกใจ จิตของเรา เรารักสวยรักงาม เรารักสิ่งคุณงามความดี เรารักสิ่งที่ว่าของสดของใหม่ อยากได้มาก เวลาของมันเก่าชราคร่ำคร่าขึ้นไป มันเก่าคร่ำคร่า มันเศร้าหมองไป ไม่พอใจ สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่ปลูกฝังอยู่ในหัวใจ

แต่เวลาเกิดอนาคามรรคขึ้นมามันจะเป็นอสุภะ อสุภะเพราะอะไร เพราะกำลังมันเป็นสภาวะธรรม สภาวะธรรมในอสุภะมันก็สอนจิต สอนความรู้สึก นี่ความจริงมันเป็นอย่างนี้ ความจริงแบบนี้เป็นสลดสังเวช มันก็ปล่อย ปล่อย

สิ่งที่ปล่อยมันละเอียดอ่อน ความละเอียดถ้าปล่อย ถ้ากิเลสมันซ่อนมา กิเลสบังเงาก็ว่าสิ่งนี้เป็นธรรม มันจะติดนะ แต่ถ้ามีธรรมในหัวใจ ธรรมมันจะเตือนตัวเองตลอดไป เตือนนะว่าเป็นคนทำหรือ ถ้าเป็นคนทำมันมีผลตอบแทนอย่างไร มันมีความรู้สึกอย่างไร ถ้ามีความรู้สึกอย่างไรนะ ตรวจสอบใจตัวเองก็ได้ใจ สิ่งที้ออกไปกระทบกระเทือน มันมีความรู้สึกไหม ไม่ต้องไปกระทบกระเทือนจากภายนอกหรอก มันกระทบกระเทือนจากภายในหัวใจ ถ้ามันปล่อยวางมันหลบซ่อน มันก็ทำให้ว่างได้ แต่ถ้าเราใช้สติเข้าไป ไปคู่ถึงความรู้สึก เหมือนแผลถ้าเราคุ้ยเราเขี่ย ปีบเลือดจะออก

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อความพอใจกิเลสมันฝังอยู่อย่างนั้น เราสะกิด มันจะมีความรู้สึกทันที อย่างนี้หรือที่ว่าชำระกิเลส ถ้าไม่ใช่เราก็เราก็วิปัสสนาซ้ำ ซ้ำเข้าไปนะ กิเลสมันจะค่อยๆ สอดแทรก มันจะค่อยๆ มาสอดแทรก ทำลายการกระทำของเราอยู่ตลอดเวลา เราต้องหมั่นสติ ถ้า วิปัสสนาระดับนี้ จะเป็นมหาสติ-มหาปัญญา

“ละชั่วทำดี” ดีละเอียดเข้าไปเราต้องทำขึ้นด้วย การทำดี โลกเขายังดิฉินนินทาเลย ว่าคนนี้ เห็นแก่ตัว คนนี้จะเอาตัวรอดคนเดียว เห็นไหม โลกดิฉินนินทา แล้วดีภายในมันก็คิดของมัน พอ มันคิดของมัน ดีในละเอียดเข้าไปเราต้องตรวจสอบ วิปัสสนาบ่อยครั้งเข้า มันจะละเอียดเข้ามา มัน จะดึงเข้ามาที่ใจนะ มันจะทำลายกันที่ใจ

พิจารณาจิตก็เหมือนกัน ตัวมันเองเป็นตัวกามราคะ เพราะตัวจิตอยู่แล้ว ตัวจิตนี้ตัวโลก ตัว โลกที่ละเอียดเข้าไป โลกทัศน์เราทำลายชั้นหนึ่ง มันเป็นเงา มันเป็นวัตถุ พอทำลายโลกนั้นบิ๊บบัน จะเป็นนามธรรม พอเป็นนามธรรมก็เป็นโลกทัศน์ เป็นความรู้สึกก็ทำลายอีก มันก็เรื่องแสงเข้าไป

สิ่งที่เรื่องแสงเข้าไป ตัวนี้เป็นตัวกามราคะ ถ้าเป็นตัวกามราคะเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มัน สืบต่อเป็น โธมะ โธมะทำให้เกิดให้ตาย เพราะเป็นกามภพ ถ้าผู้ที่วิปัสสนาไม่ถึงที่สุด มันเป็นกุปป ธรรม สิ้นชีวิตนี้มันก็ไปเกิดเป็นพรหม เกิดเป็นพรหมเพราะอะไร

ถ้าเกิดเป็นเทวดา ไม่เกิดเป็นพรหม เพราะเกิดเป็นเทวดา เพราะมันยังทำกามภพไม่พ้น ถ้า มันทำลายตัวนี้ ตัวโธมะ ตัวกามภพ เพราะมันเป็นวิภูฏะ เราจะทำลายเราเพื่อจะไม่ให้ชีวิตเราหมุน ไปในวิภูฏะ ทำลายจิตตัวนี้ ทำลายเข้าไป ทำลายจิต ทำลายความยึดมั่น ทำลายเพื่อให้เห็นสะอาด ขึ้นมา เหมือนกับของที่สกปรก เวลาเราทำความสะอาดขึ้นมา ของสิ่งนั้นจะเป็นสะอาดขึ้นมา นี้ วิปัสสนาเข้าไป เป็นขั้นละเอียดนะ

ขั้นที่ว่าหายๆ มันเป็นขั้นหายๆ ขั้นกลาง ขั้นละเอียด ขั้นละเอียดมันเป็น ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนมาก มันอยู่กับจิตนี้ สิ่งที่อยู่กับจิต วิปัสสนาไป ขั้นไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ ขั้น วิปัสสนาไป คนที่พิจารณาโดยปัญญาวิมุตติจะเห็นสภาวะแบบนี้ละเอียดอ่อนมาก

สิ่งที่ปัญญาละเอียด ถ้าวิปัสสนาไปจนถึงที่สุด บ่อยครั้งเข้ามันก็ปล่อยวาง เพราะสิ่งนี้เป็น ตัวกามราคะละเอียดเข้ามาถึงที่สุดถึงตัวใจ ถึงตัวใจคือตัวความที่พลังงานที่ออกมาที่ตัวขั้นนี้

พอทำลายที่ตัวใจ ชั้นมัณไม่ไซใจนะ พอทำลายบับมันก็ทำลาย ครั้น! ออกไปจากใจ ถ้าทำลายชั้นนี้ออกไปจากใจ จิตนี้มันเป็น “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส” ตัวจิตนี้เป็นตัวส่องใส ถ้าทำลายกามภพอย่างนี้พระอนาคามีไปทำลายกามภพนะ พอทำลายกามภพ เพราะกามภพมันเป็นตั้งแต่เทวดาลงมา ทำลายอย่างนี้เป็นอกุปปธรรม เป็นพระอนาคามี พระอนาคามีจะไปเกิด เกิดในพระอนาคามี ถ้าตายเดี๋ยวนี้ไปเกิดเป็นพรหม เป็นพรหมก็ต้องไปสุกเอาข้างหน้า

แต่ถ้าเป็นอย่างนี้ “ละชั่วทำดี” คืออันละเอียดคือดีโดยอรหัตตมรรค ถ้าเกิดเวลาขณะจิตสงบ จิตทำลายกามภพแล้ว แล้วมันมีเศษส่วนแล้วเราใช้ปัญญาใคร่ครวญ มีเศษส่วนเข้ามา นี่พระอนาคามี ๕ ชั้น สิ่งที่เป็นพระอนาคามี ๕ ชั้นทำลายสิ่งนี้เข้ามา เราคิดว่าสิ่งนี้เป็นวิปัสสนานะ “เป็น”

“ละชั่วทำดี” แต่ไม่ได้ทำ ไปนอนจมอยู่กับมันนะ ถ้าไปทำดี ดีโดยละเอียดขึ้นมาเป็นอรหัตตมรรค ถ้าอรหัตตมรรค อรหัตตมรรคดีขึ้นมา มันเป็นสติ มันเป็นสิ่งทีละเอียดอ่อน มันเป็นสิ่งที่เป็นปัญญา ปัญญาจนปัญญาญาณ ไม่ใช่ปัญญาชั้น

สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง สิ่งที่เป็นปัญญาอย่างนี้มันเป็นเครื่องมือหยาบๆ เครื่องมือหยาบๆ อย่างที่เขาทำงานก่อสร้าง เครื่องมืออย่างหยาบก็ใช้จอบใช้เสียมขุดเอา เวลาจิตละเอียดขึ้นมา เขาใช้สิ่วใช้ขวาน มันละเอียดเข้ามาเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา จิตก็เหมือนกัน โสคาบันก็หยาบๆ สกิทาคามีก็หยาบๆ อนาคามีก็หยาบๆ

พระสารีบุตรสอนพรหม สอนพราหมณ์จนไปถึงพรหม จนเป็นพระอนาคามี ไปทูลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เมื่อวานนี้ไปสอนพราหมณ์คนหนึ่งได้ถึงพระอนาคามี”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย “ทำไมเธอสอนดำทรามนั้น” ดำทรา มพระอนาคามียังดำทรา มเพราะพระอนาคามียังมีกิเลสอยู่ มันจะไปเกิดบนพรหม เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ทำไมสอนดำทรา ม” ว่าพระสารีบุตรอยู่ในพระไตรปิฎกนะ

เราต้องมีละชั่วทำดี ถ้าดีขึ้นไปอีกมันจะย้อนกลับเข้าไป กลับเข้าไป “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส” โลกนี้ว่างหมดเลย สิ่งนี้อัดตาตัวตนใจ มองโลกนี้เป็นความว่าง แล้วต้องทำลายความคิดตัวว่างในหัวใจของเราด้วย ย้อนกลับมาจับตรงนี้ได้ แล้วถ้าจับตรงนี้ได้ต้องจับได้ก่อน เพราะจับได้แล้วมันถึงจะเป็นวิปัสสนา

ถ้าจับไม่ได้มันก็จะไปติดในความว่าง โลกนี้ว่าง สิ่งต่างๆ ว่างอย่างนั้นก็ว่าง ติดชั่วเพราะกิเลสไปเกิดบนพรหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังดำหนิพระสารีบุตรว่า “ทำไมเชอสอนคำทราวมอย่างนั้น”

ถ้าไม่สอนคำทราวมอย่างนั้น เราไม่ติดอย่างนั้น เราก็ย้อนกลับมาในใจของเรา แล้วเราจับตัวนี้ได้ “จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส” สิ่งที่เป็นความทุกข์อันละเอียด เป็นอาลัยอาวรณ์ สิ่งที่เป็นความเศร้าหมอง ความส่องใสในหัวใจ สุขขนาดไหน ว่างขนาดไหน มันก็มีสิ่งที่รักสถานะอย่างนี้ ถ้าจับอย่างนี้ได้ ความเศร้าหมองความส่องใส ถ้าเอาปัญญาไป เอาจอบไป ขุดบนอากาศมันจะไปได้อะไรละ จอบเราก็ขุดที่ดินใหม่ บนอากาศเขาต้องไ้ช้ดินแม่เหล็กต่างๆ เข้าไปจับไ้ใหม่

นี่ก็เหมือนกัน ตัวจิต สิ่งที่เป็นตัวจิตอย่างนี้มันเป็นสิ่งละเอียด ปัญญาใคร่ครวญ มันเป็นการซึมซับ มันเป็นปัญญาญาณเข้าไป สิ่งที่เป็นปัญญาญาณเข้าไปทำลาย

“จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ที่ข้ามพ้นกิเลส”

เพราะตัวจิตเดิมแท้นี้เป็นตัวกิเลส ตัวที่ใ้ใสๆ ความส่องใสอยู่นี้มันเป็นกิเลส

ยิ่งอรหัตตมรรคเข้าไปทำลายอย่างนี้ อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ขณะที่ทำลายกันอยู่นี้มันเป็นอรหัตตมรรค ขณะที่ผลของมันเกิดขึ้นเป็นมาเป็นอรหัตตผล

อรหัตตมรรค อรหัตตผล มันเป็นเรื่องที่บรรยายได้ สิ่งที่กระบวนการการกระทำอย่างนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเป็นมรรคได้ สิ่งที่อธิบายได้ จับได้ จับต้องได้ สืบต่อได้ กระบวนการอย่างนี้มันต้องมีเกิดขึ้นมาในการประพฤติปฏิบัติ นี้กิจจญาณ สัจจญาณ

ต้องมิจิจจญาณ ถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกกับพระปัญจวัคคีย์ เราทำแล้วเราเป็นพระอรหันต์ สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ เราเคยไ้ยินใหม่่ว่า เราเป็นพระอรหันต์แล้ว เราไม่เคยบอกไ้ใหม่ เพราะเราก็ไม่เคยเป็นอย่างนี้ไ้ใหม่ เป็นปัจจุบันมันมิจิจจญาณ กตญาณ สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากใจของเรา เราเรียกกระบวนการอย่างนี้ เราไ้ทำแล้ว กระบวนการ ๑๒ รอบแล้วในรั้มจักๆ เราถึงไ้บัญญัติตนว่าเป็นพระอรหันต์

ถ้าเป็นพระอรหันต์ สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ “จงเงี่ยหูลงฟัง” ให้ปัญญาจักเงี่ยหูลงฟัง เทศน์
 ธรรมจักๆ ขึ้นมาพระอัญญาโกณฑัญญะบรรลुरुธรรมขึ้นมา “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา”
 แล้วสอนต่างๆ ขึ้นมา จนถึงที่สุดแล้วเป็นพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ที่มาฟังธรรมอยู่วันนี้ไง

วันมาฆบูชา พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ไม่ได้นัด ไม่ได้หมาย เป็นเอหิภิกขุ คือบวชขึ้นมา
 จากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยการบวชโดยสมมุติสงฆ์ แล้วก็ฟังธรรมแล้วประพฤติ
 ปฏิบัติธรรมขึ้นมา จนถึงที่สุดได้บวชหัวใจ บวชหัวใจจนเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา

สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า...มาเยี่ยมมาฟังมาเคารพองค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำความชั่วต่างๆ ไม่ทำ ให้ทำแต่คุณงามความดี ทำจิตนี้ให้ผ่องแผ้ว
 สิ่งที่จิตนี้ผ่องแผ้ว โอวาทปาฏิโมกข์

โอวาทปาฏิโมกข์เป็นหัวใจของศาสนา เป็นการประพฤติปฏิบัติของชาวพุทธเรา

วันนี้เป็นวันมาฆบูชา แล้วเราจะปฏิบัติเพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บูชาพระ
 อรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ แล้วถ้าเราประพฤติปฏิบัติเรานูชาหัวใจของเรา บูชาพุทธะในใจ ถ้าใจสงบ
 เราก็นูชาความสงบอันนี้กับพุทธะของเรา

ถ้าเราเห็นพุทธะเห็นจิตเดิมแท้ ถ้าเราพลิกคว่ำขึ้นมา พุทธะนี้เป็นสมมุติ สิ่งทีวิมุตินี้ไม่มี
 การขยับ ไม่มีการเอ่ยปาก ไม่มีการสิ่งใด อันนั้นเป็นธรรมแท้ ธรรมแท้เป็นวิมุติธรรมอยู่ในหัวใจ
 ของสัตว์โลกที่ประพฤติปฏิบัติถึงธรรมนั้น เอวัง